

TEY SUM TORA MUGU TALA

FÓLKARÆÐI ER EITT **FAGURT** ORÐ, MEN AT TAKA **ORÐIÐ** ALMENT KANN FYRI SUMMI VERA **RÆÐANDI**, TÍ TÚ **VARPAR** LJÓS Á EGNAR **MEININGAR** OG KANST FÁA **MÓTSTØÐU**. ØLL TEY, SUM **TORA**, EIGA TÓ AT **TALA**, TÁ TAÐ **KREVST**, SO LÍV ER Í **ORÐASKIFTINUM**, OG **VALDSHAVARAR** FÁA KONSTRUKTIVT **MÓTSPÆL**, HELDUR **UNI ARGE**, JOURNALISTUR, SUM HESA VIKUNA **GEVUR ÚT BÓKINA**
»FRAMTÍÐIN KALLAR – 50 TEKSTIR UM FÓLK OG SAMFELAG«

INTERVIEW

Eyðun Klakstein
eydun@sosialurin.fo

– Vit liva í eini flimrandi fjølmiðlaverð, har vit fáa eina endaleysa nøgd av neyðugari og óneyðgari vitan, men upplýsingarstreymurin verður sjáldan settur í samanhag. Vit verða ovfóðrað við upplýsingum, men spurningurin er, um vit ikki viðhvørt verða meira ørkymlað enn upplýst.

Soleiðis sigur journalisturin Uni Arge, sum hevur givið út bók við 50 tekstum um fólk og samfelag.

Í bókini »Framtíðin kallar« eru bakgrundsgreindir, søgugreindir, tíðargreindir, samrøður og vangamyndir. Greinirnar snúgv seg millum annað um figgjarkreppu, fólkærði, tolsemi, átrúnað, tilveruna, tónleik, mál og fólk, og tær flestu hava verið prentaðar í Sosialinum.

– Eg havi gjørt eina roynd av perspektivisera tann endaleysa tíðinda-floymin og eisini fáa aðrar samanhagir fram enn teir, sum kunnu dragast fram í stuttum tíðindum. Tað er lætt at krevja, at meira av tilíkum tilfari átti at verið í miðlunum, men um tú saknar tað og sjálvur hevur journalistiska útbúgving, kanst tú eisini bara sjálvur royna at fáa meira av tilíkum í blóðini og fáa tað út í bók. Tað havi eg so gjørt, sigur Uni Arge.

Journalistikkur í blóðinum

Uni Arge hevur útbúgving av Journalistiskúlanum í Århus, og hann hevur fingist nógv við fjølmiðlaarbeiði.

– Eg havi altíð havt áhuga fyri at

skriva og tímdi tað best í skúlanum. Tá tíðin var búgvín, var tað natúrligt at fara á journalistiskúla, serliga tí abbi og pápi fingust við journalistikk í útvarpinum og eisini skrivaðu bókur, sigur Uni Arge.

Pápin Jógván Arge og Niels Juel Arge eru millum størstu profilar, sum hava verið í føroyskum útvarpi.

– Onkur segði, tá eg var liðugur, at eg hevði fingið pappír upp á tað, sum eg visti, at eg dugdi. Men tað er ov einfalt sagt. Eg fekk nógvar góðar meginreglur í journalistikki upp á pláss á journalistiskúlanum í Århus. Størsti denturin varð lagdur á tíðindir, bakgrund og kannandi journalistikk, og serliga nógvar varð tosað um góðar nýggjheitar.

– Men eg havi flutt meg frá stuttum tíðindum til meira bakgrundskent og viðmerkjandi tilfar. Eg havi saknað hetta tilfarið í føroyskum fjølmiðlum. Fyri nøkrum árum síðan hugsaði eg, at eg kundi ikki bara ganga runt og grenja um hetta. Eg mátti vera við at skapa broytingina sjálvur, sigur Uni Arge.

Í 2004 skrivaði hann ta fyrstu bókna, »Komin er nú onnur öld,« og hon varð væl móttikin.

– Eg havi staðfest við at skriva langt og perspektiverandi, at nógvar fólk tíma at lesa tilíkt tilfar. Tað er kanska ikki besta sølutilfarið hjá blóðum, men tað gevur vitan. Eg havi eisini staðfest, at tilíkt tilfar verður nógvar brúkt í skúlanum. Næmingar skriva stílar og uppgávur um tekstirnar og diskutera teir, og tað gleðir meg, sigur hann.

– Eg eri so ógvuliga forvitin sjálvur, og tá tú skrivar eitt nú bakgrundsgreindir og søgugreindir, fært tú nógvar at vita, tá

tú leitar tilfarið fram. Tað er ein fyrimunur.

Dámar at hava meiningar

Ein partur av greinunum, sum Uni Arge hevur skrivað seinastu tíðina, eru greindir við upplýsandi meiningum, kronikkir, har okkurt aktuelt mál verður tikið til viðgerðar.

– Mær dámar at hava meiningar. Í Føroyum hava vit kanska havt lyndi til at halda, at tey, sum taka orðið, heldur skuldu tagt. Men eg eri grundleggjandi ósamdur. Sjálvandi skalt tú ikki tosa við ongum skili og vera óneyvur, men eg haldi, at ferð allatíðina skal vera á orðaskiftinum, sigur hann.

– Hetta er ikki minst umráðandi í sambandi við tað, sum fer fram í politikkinum. Politikkurin skal hava mótspæl, tí vandi er altíð fyri skeivum avgerðum og valdsmisnýtslu. Ofta tora fólk ikki at tala at alment. Eg havi hugsað, at um tú hevur førleikan at skriva, kanst tú eisini tosa fyri fólk. Kanska er tað neyðugt viðhvørt, sigur Uni Arge.

Hann heldur, at brúk er fyri perspektiverandi, greinandi og viðmerkjandi tilfari um samfelagsmál.

– Einvegis politiskar útsagnir frá ymsum politikarum skulu hava konstruktivt mótspæl, og neyðugt er, at onkur av og á skoðar út yvir politiska veruleikan. Um eingin ger tað, fáa vit serverað eini seks, sjei subjektivar politiskar veruleikar, og tá flyta vit okkum uttan iva longri burtur frá veruliga samhanginum, heldur Uni Arge.

– Tað er ivaleyst eisini soleiðis, at politikarar og onnur við valdi hava tørv

á, at onkur annar hyggur at teimum samfelagsligu málunum, sum eru frammi, og viðmerkir tey. Tað hjálpir teimum vónandi skilja tað, teir sjálvir fáast við.

Refleksjón og kjak

Viðmerkjandi greindir kunnu hava við sær, at fólk reflektera um meiningina, tey ikki taka undir við, ella fara at kjakast um hana.

– Viðhvørt upplivi eg, at um eg skrivi onkra greining ella meining, kunnu fólk siga, at hon var upplýsandi, men tey vóru ikki samd. Tað er frálíkt, tí so hava tey reflekterað um tað, tey løsu í greinini, og tey hava ikki avvíst tað heilt. Og soleiðs skal demokratisk samrøða vera.

– Tað, sum krevur mest av skrivningini og av dirvinum, er at skriva beinleiðis meiningar, har tú tekur støðu til trupul, eym og kanska fløkt mál. Tá váðar tú skinnið, og tú kanst vænta tær at fáa svar upp á tiltalu. Skrivar tú eina kontanta meining, skalt tú eisini vera til reiðar at taka kjakið upp, tá onkur svarar tær. Men úrslitið verður vónandi, at bæði tú og hini verða eitt sindur klókari, sigur Uni Arge.

Hann heldur, at alt ov fá fakfólk í Føroyum leggja ta vitan fram, sum tey hava ognuð sær, og sum samfelagið hevur tørv á.

– Hvat nyttar tað, at tey hava alt í egnum høvdi, og ongin fær gagn av teirra vitan? Fakfólk mugu vera idealistiskari og ríka demokratiska orðaskiftið við fleiri øðrvísi vinklum. Er tilfarið væl grundgivið, er onki at óttast, og vita eftir, um vit tá ikki eisini fáa betri politikk, sigur Uni Arge.